Մանզումէի Էֆքեար

ՄԻՒՆԱՏԻՒ

ՈՒՄՈՒՐԸ ՓՕԼԻԹԻՔԷՅԷ ՎԷ ՄԷՎԱՏՏԸ ԺԱՄՆԻ

Մանզումէի էֆքեար սէնէլիք 300 նիւսխէ վէ ... ալթը մահլըգը 160 ... վէ ... 125 ... Վէ ... 10 բարայա սաթըլըր ։

[illegible] 3 ... 41 ...

ՍԷՔԻԶԻՆՃԻ ՍԷՆԷ — ١٢٩٠ ՃԷՄԱԶԻԼ ԷՎՎԷԼ ٢٤ — 1873 ՅՈՒԼԻՍ 7 ՃՈՒՄԱ ԻՐԹԷՍԻ ՍԱԲԱՀ — ԱԼԱՖՐԱՆԿԱ ՅՈՒԼԻՍ 19 — ՆՈՒՄԷՐՕ 2249

ԻԼԱՆԱԹ

Les annonces et abonnements pour la France sont reçus exclusivement chez MM. Orain et Micoud à Paris, Rue Drouot, N°. 9

PILULES ANTIGONORRHIQUES DU PROFESSEUR D.P.C. PORTA

ՄՈՒՀԻՄՄ ԻԼԱՆ

Էրքէք վէ գատընլարտա պիր նէվի խասթալըգ օլան նէֆիս ագմասընը քէօքիւնտէն քէսէր ։

Մէզքիւր հապլար , Էվրօպանըն մէշհուր հէքիմլէրի թարաֆընտան գապուլ օլունմուշ տուր ։

Օ ՍԷՏԱԹԻՎ

Օ ԿԱԼԷԱՆԻ

Մէզքիւր սու , չիչէք րէնկլի պէնալ նէֆիս ագմասընա պիրէպիր օլուպ , բաշխա իւֆնէթլինի վէ սայիր խասթալըգլարը տէֆ իտէր ։

ԱՆՐԸԼԱԹԸ Տ'ԱՐՆԻԳԱ

Օ ԿԱԼԷԱՆԻ

Նասըրա , պէրէնէ , նէլէ , վէ պէլ աղըրըը վէ զաաֆիյէթինէ պիրէպիր օլուպ տիւնեաընըն հէր թարաֆընտա քէսպի նամ իյլէմիշ տիր ։

Սաթըլըր Իսթանպօլտա , Վէլիչ վէ գումբանեա , Կանզլէգ պիրատէրլէր վէ Տէլլա Սուտա էճզախանէլէրինտէ ։

Իւսկիւտարտա Պաղլար պաշը ճատտէսինտէ քէօշէ պաշընտա 351 նիւմէրօլու պիր պապ խանէ քի օն արշըն էնլի , օթուզ էքտի արշըն տէրինլիք , ճէման իւչ էնլի էքթմիշ արշըն արսա իւզէրինտէ օլուպ մունթազամ գումգուասու վէ էյի թարաֆը ճատտէ օլուպ , տըմասընա թալիպ օլանըն հէր կիւն , Պէօյիւք Եէնի խանտա Ն. 48 Համամճեան Սարգիս աղանըն օտասընտան վէ բազար կիւնլէրի տախի Իւսկիւտարտա Սէլամիէտէ գարագօլ գարշըսընտա Ար. Թին աղանըն գահվէխանէսինտէն սիւալ իյլէմէսի ։

Հայերէնի և Գաղղիերէնի հմուտ դասատու մը , որ երկար ատեն թէ ազգային վարժարանաց մէջ և թէ տուներ այսելութեամբ դասախօսութեան պաշտօն վարած է , պատրաստ է թէ ազգային վարժարանները և թէ տուները այցելութեամբ դասախօսել ։

Ուզողը Լրագրոյս տպարանը պէտք է դիմէ ։

Գուրուչէշմէտէ պօյիւք ճատտէ իւզէրինտէ քէային 52 նիւմէրօ իլէ մուրագգամ 2300 արշըն արսա վէ արգասը տախի սօգագ օլարագ տէրունինտէ պիր քէօշք վէ թարիգ իւզէրինտէ պիր պապ խանէսինին սէքիզ օտասը վէ քեարկիր մէթպախ իլէ մաղզէն վէ համամ վէ ագար սուեու օլտուղու հալտէ կէրէք բարչա բարչա արշընլա վէ կէրէք թէգմիլէն ֆիւրուխթ օլունմագտա պուլունտուղունտան թալիպ օլան զէվաթըն Իսթանպօլ քէօբրիւ գարշուսի Նօ. 75 մաղազատան սիւալ իյլէմէլէրի ։

ՃԷՄԹԻ ՃԷՄԹԻ ԱԳՃԷԷՏԱ ԻՏԷՐԷՔ ԹԷՏԱՐԻՔԸ ՍԷՐՄԱՅԷ

ՌՈՒՄԷԼԻ ԹԻՄՈՒՐ ՅՕԼԼԱՐԸ իգրամիյէլի իսթիգրազ սէհիմլէրինէ վէ Էվրօփա Տէվլէթլէրինին վէ Շէհիրլէրինին ռուխսաթը իլէ բիւյուքա չըգարըլմըշ վէ թահթը քէֆալէթտէ պուլունան միւխթէլիֆ իգրամիյէլի իսթիգրազ սէհիմլէրինտէն թէզաուտը մահսիւ իլէ ֆիւրուխթ օլունուր ։

ԵՆ.ԳՐԸՆՏԱ ԳՈՒՐԱԸ ՔԷՇԻՏԷ ՕԼՈՒՆԱՃԱԳ ՔԻՒՅԱՆԳՕԼԱՐ

	Գուրա	Պէյիւք իքրամիէ
1873 Յուլիս 1 տէ , Պարի շէհրի 1869 իսթիգրազը	183	100.000 Ֆր.
» Օգոստոս 1 տէ , Ռումէլի Տէմիր եօլու 1870 իսթիգ.	330	600.000 »
» » 20 տէ , Պարլէթթա շէհրի » »	178	25.000 »
» » 31 տէ , Պէվիլագվա Լա Մագա 1869 իսթգ.	313	300.000 »

Վէ իւչ թագսիթտէ 2, 3, 5, 10, 15 վէ նախտ 20 Ֆրանգ թէէտիյէ օլունտուգտա , համիլի սէնէտ պէօյլէ իգրամիյէլէրէ տախիլ օլուր ։

Էհալի , այ պէ այ թագսիթ վիրէրէք , համիլինէ խիմէ այիտ էնվայի ճինս սէհիմլէրէ նազըլասիլիպ , պալէատէ իշար օլունան ճէսիմ քիւանգօլարա վէ պիրէշթիրիլմիշ պիր չօգ իսթիգրազլարըն քիւանգօլարընա տախիլ օլուր ։

ԹԷԳԱՍԻԹԸ ՄԱՀԻՅԷ ԻԹԹԻՄԸՆՏԱ ՀԱՄԻԼԻ ՍԷՆԷՏ ԻՇԹԻՐԱ ԻԹՄԻՇ ՕԼՏՈՒՂԻ ՄՈՒԿԱԳԳԱԹ ՍԷՆԷՏԻՆ ԹԱՀՎԻԼԱԹԸ ԱՍԼԻՍԻՆԻ ԱԼԱՃԱԳ

Գալաթատա Թըրամուէյ ըսթասիօնու գարշըլըգընտա վագը Բաչաճը խանընտա պիրինճի գաթտա Գօնթուար խասրէսինտէ , վէ մէմալիքի մահրուսէնին քեաֆֆէյի իսքէլէ վէ Էայալէթլէրինտէ (վիլաեէթ , սանճագ , վէ գազալարընտա) վէ մէմալիքի էճնէպիէտէ օլան շիւպէլէրինտէ խմզալանըլապիլիր ։

Գօնթուար խասրէսինինէ միւխթէլիֆ իսթիգրազլարըն ըըրսալէքթիսի վէ գուրատա գազանան նիւմէրօլարըն րէսմի ճէտվէլի , մէճճանէն տաղըթըլըր , իմալանանլարըն խանէսինէ կէօնտէրիլիր ։

Գօմիսիօն իլէ հիւքիւմէթ սէհիմլէրի վէ սանայի պանգալար սէնէտլէրի սաթըն ալընըր վէ սաթըլըր—սէհիմ թըրամվա խալիր—քեաֆֆէյի իգրամիյէլէր վէ նախտ քիւանգօլար , վէ գուբօնլար , վէ բօլիչա վէ սայիր սէնէտլէր ։ վասըլ օլունան էվվէլ ըսբօնթօ իլէ աղճէսի էօտէնիր—աղճէ իգրազը ։

Իսթանպօլ , Յունիս 1873

Գօնթուարըն միւտիրի

Ա. ՏԷԼԼՕ ՌՕԳԳՕ

ԼՕՀՃՈՒՆ ԼԻԶ ՍՈՒՆՈՒ

Գուլըղըտան ռաքընըլը

Բրուսխանըն հէքիմլէր Ագատէմիասը վէ էն միւթէպէր հէքիմլէր , վէ ումումէն քեաֆֆէյի հէքիմլիք Ագատէմիալարը թարաֆընտան թահսին օլունմուշ օլան մէզքիւր ԼԻԶ ՍՈՒնուն իսթիմալ խանէնին ևւզլինտէ վէ էլլէրինտէ նէ զըըըլ լէքէլէրի գալըր , նէ ևւզլի կիւնէշտէն եանար վէ նէ տէ սոյուլուր ։ Կէրէք գատընլար վէ կէրէք էրքէքլէրին թէնինէ պէեազըգ վէրտիքտէն պաշգա տէրիյի եումուշատան մէզքիւր սուեուն զըվվէթինի թէճրիպէ իլէ թանըմըշլար տըր ։ Մէզքիւր ԼԻԶ ՍՈՒՆՈՒ , եալընըզ Գալաթատա Նիւքսէէ Գալըրըմտա 68 Ն. իլէ մուրագգամ Մ. Վէլէչ գումբանեասընըն մաղազասընտա սաթըլըր ։

ԱՐՍԱ ԻԼԱՆԸ

Իւսկիւտարտա Իճատիէ մահէլլէսինտէ Արապզատէ պաղը նամ մահէլլէ Լին Թէրէսինտէ տէօրթ էնլի սէքզէն արշըն մըգտարը արսա սաhիպէսի թարաֆընտան ֆիւրուխթ օլունաճաղընտան , իշթիրասընա րաղպէթ իտէնլէր , Բաչա լիմանընտա 102 նիւմէրօլու խանէտան սիւալ իյլէմէլէրի , վէ բազարլըղը տախի օրատա օլունաճաղը իլան օլունուր ։

ԱԼՖՐԷՏ ՏԸ ՄԻՒՍԷ
ԴԱՐՈՒՍ ՄԷԿ ԶԱՒԱԿԻՆ ԽՈՍՏՈՎԱՆԱՆՔԸ
ԹԱՐԳՄԱՆԵԱՑ
ԳՐ. ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ

ՀԱՏՈՐ Ա.
ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՏԷՏԷԵԱՆ

Այս վէպը որ՝ ինչպէս գիտեն լրագրաց ազգային՝ Ֆրանսայի բանաստեղծական փառքերուն մին է՝ Ալֆրէտ Միւսէ երկինք և երկիրը , զՄատուած և բնութիւնը , ծաղիկը և շիւղը , սէրը և կինը երգելու տեղ ընկերային ախտերէն մէկը կը նկարէ , նաև այսպէս սերնդոց մէջ այս հիւանդութեան ճարակելուն պատճառը կը դիտէ կամ կանխաւ կ'զգայ , և քնարը գետինը դնելով վիրահատին կտրոցը կ'առնու ։ Թագաւորներուն բռնաւորութենէն , կրօնաւորներուն կեղծաւորութենէն սիրուհիներուն մատնութենէն և հեղինակներուն չափազանցութենէն յառաջ եկող ընդհանուր հիւանդութեան ինքն ալ ենթարկուելով , կերթայ ծունր կը դնէ՝ չէ թէ մէկ խուրծի մը , չէ թէ թարթիւֆի մ'այլ առանձնութենէ մը դուրս առջև , և հոն իր հիւանդութիւնը կը յայտնէ , իր մեղքերը կը խոստովանի ։

Այս վէպը առանց ընթեռնլոյ չեմք կարող հոս երկարաբանել , այլ պարտին ընթերցասէր անձինք դիմել Յ. Գաֆֆեանի գրանոց և 12 դահեկան վճարելով գնել մէն մի օրինակ որուն Բ. հատորն ալ քիչ օրէն խոստացուի հրատարակել ։

ՅԱՆՈՍԻ
ՅԱՂԱԳՍ ՊԱՊԻՆ ԵՒ ԺՈՂՈՎՈՑ ՆՈՐԱ ԵՒ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ

Ի տպարանի Սրբոյ Կաթուղիկէ Էջմիածնի ի Վաղարշապատ 1871

Գեր. Այվազեան Գաբրիէլ սրբազան արքեպիսկոպոսին թարգմանութեամբը Ս. Էջմիածնի տպարանէն ի լոյս ընծայեալ այս պատուական գիրքն ամեն բանասիրաց խորին ուշադրութեանն արժանի է ։

Հաւանականաբար գերմանացի հըմուտ աստուածաբանի մը գրչէն ելած առեղծական անուամբ՝ գրեթէ քրիստոնէական հաւատոյ ամեն մասանց զեղծմանց վրայ իմաստութեամբ կը խօսի , և մանաւորապէս պապական եկեղեցւոյն հետզհետէ ընդունած սըխալ վարդապետութիւնները մէկիկ մէկիկ կը նշանակէ ։

Յանոսը վերջին պապական ժողովէն յառաջ գրուած՝ սակայն ժողովոյն ընդունելիք հերետիկոսական վարդապետութիւնը ժամանակին նշաններէն գուշակելով կը խայտառակէ , եկեղեցական իրաց և անցից խորին տեսութիւն , առողջ և անաչառ դատողութիւն կերևի այս գրքին մէջ ։

Իսկ Հայր Կէթէի առ Պիոս Թ. Վատիկանեան ժողովոյն և իւր կոնգակին դէմ գրած հաչակաւոր թղթոյն թարգմանութիւնը սոյն գրքին յաւելուածն է . կարժէ որ ամեն մարդ կարդայ ։ Թարգմանութեան գեղեցկութիւնը գրքին արժէքը աւելցուցած է ։

Գինն է ամենայն տեղ 36 ղուրուշ ։

Նաև՝ Ս. Էջմիածնէ մամլէն ելած են հետևեալ կարևոր հրատարակութիւնք ։

ՋԱՅՆ ԲԱԶՄԱՑ . Գին 19 ղուրուշ ։

ԱԶԳԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ . Միհտա վարդապետի Համդեցւոյ , Գին 10 ղուրուշ ։

ԲԵՆԻԱՄԻՆ ՖՐԱՆԿԼԻՆԻ ԿԵԱՆՔԸ . Գործ Ֆէրտինանդ Շմիդթի . Թարգմանութիւն ի գերմաներէնէ՝ փ. Վարդանեան , Գին 7 ղուրուշ ։

ՍԻՄԷՈՆ Վարդապետի Ապարանցւոյ սակս Պահլաւունեանց զարմի և Մամիկոնեանց սեռի ։ Գին 10 ղուրուշ ։

ՈՒԽՏԱՆԷՍ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ . Հատուած առաջին , Պատմութիւն Հայոց , Գին 25 ղուրուշ ։

ԱԲՐԱՀԱՄ ԿԱԹՈՒՂԻԿՈՍԻ ԿՐԵՏԱՑԻՈՅ . Պատմագրութիւն անցիցն իւրոց և Նատր շահին Պարսից ։ Գին 20 ղուրուշ ։

ԶԱՔԱՐԻԱ ՍԱՐԿԱՒԱԳԻ . Պատմագրութիւն ։ Գին 37 ղուրուշ ։

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ . Տօնից անցելոյ Սեւանայ վանուց ։ Գին 12 ղղ.

Սաթըլըր Մէրճան չարշըսընտա Պօղոսեան աղա Սըրապեանըն Նօ. 29 քիթապճը մաղազասընտա ։

ԱԶԳԱՅԻՆ,

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎ

Երէկ Ազգ. Ընդհանուր Ժողովոյ ԿԴ. Նիստը տեղի ունեցաւ Ղալաթիոյ Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցին 'ի Ներկայութեան մեծագոյն մասի անդամոց ։

Ատեանը բացուեցաւ ժամ 8 1/2ին ։

Նախորդ Նիստի ատենագրութեան, հրաժարեալ և նորընտիր երեսփոխանաց վաւերացումէն ետև, Ընդհ. Ժողովոյ դիւանին ընտրութեան համեմատական քուէարկութիւնը կատարելով ընտրուեցան,

Ա. Ատենպտ. Տատեան էֆ.
Բ. » Ստեփան բաշա
Գ. » Ազարբեկեան էֆ.
Ա. Ատենդպր. Եւսուֆեան »
Բ. » Մէրէէմճուլի »
Գ. » Պառնասեան »

Ասկից զատ Քաղ. Ժողովոյ 4 անդամոց հրաժարագրերն կարդացուելով, Կիւմիւշկէրտանեան և Մ. Աղաթօն էֆէնտիներու հրաժարականներն ընդունուեցան, բայց Պօյաճեան եւ Հավուշեան էֆէնտիներէն իրենց հրաժարագրոյն նկատմամբ բացատրութիւն խնդրելով ժողովը, Պօյաճեան էֆ. գրաւոր բացատրութիւն մը կարդաց այս մասին որ բոլորովին Քաղ. Ժողովոյ դէմ ամբաստանութիւն մ'էր։ Երեսփոխանք Պօյաճեան էֆէնտիի գրութեան նկատմամբ խօսելով, ուզեցին որ իբրև ամբաստանող Ներկայանայ ժողովին, որպէս զի պէտք եղածը անօրինուի. բայց Պօյաճեան էֆէնտի ոչ թէ Քաղ. ժողովը ամբաստանելու նկատմամբ գրած՝ այլ միայն իրենց հրաժարագրոյն բացատրութիւն մը տալու համար կարդացած ըլլալը յայտնելուն, որոշուեցաւ որ յիշեալ գրութիւնը իբրև չեղեալ և չկարդացուած համարուի ։

Ատեանը գոցուեցաւ ժամ 10 1/2ին։

Կ. Պոլիս 4/16 յուլիս 1873

... Խմբագիր,

Ձեր Ներողամտութիւնը խնդրելով յետագայ վերջին Նամակս ձեր պատուական լրագրոյն մէջ ասպնջականել բարեհաճիք մեր շնորհակալութեամբը։

Առ Համբարձում էֆէնտի Իւբէկճեան էֆէնտի,

Ձեր յուլիս 2 թուով լրագրոյս միջոցաւ առ իս ուղղեալ Նամակին կը պատասխանեմ թէ, ես ինչ որ ըսի ձեզ նկատմամբ առանց ձեր անունը արտասանելու՝ ճշմարիտ և արդար էր, բայց դուք դժբաղդաբար փոխանակ իմ արդարացի յանդիմանութենէս օգուտ քաղելու և ձեր վարքը ուղղելու, ելաք ասպետական խրոխտութեամբ հրապարակ իջաք, և ձեր չնթերովս գրահաւորեալ ասպարէզ կարդացիք ինձ դէմ, ըսելով թէ «աՀա ես եմ այն խրոխտ և լիրբ անուանեալ երիտասարդը». պրավօ. արդարև Պիւհ. ների աշակերտ ըլլալնիդ գիտէի, բայց Մօլիքէինն ալ էք եղեր ատի չէի գիտեր... սակայն Ներեցէք պարոն Տօն Քիշօթ, դեռ սուրերնիդ պատեաններէն չի հանած կը խնդրեմ սա յետագայ վերջին խրատներս մտիկ ընելու բարեհաճիք, այս անգամ անարժանաբար ձեզ տալու դասս խրատական է, առաջինին պէս յանդիմանական չէ, և երբէք մի կասկածիք անկեղծութեանը։ Ձեր Նամակէն տեղեկացայ թէ դուք մտադիր էք նոյն աւուր Գեր. Մամբրէ եպիսկոպոսին հետ ունեցած ձեր վիճաբանութեանց և խիստ յանդիմանութեանց պատճառները հրապարակ հանել, և քանի մը օգտակար խորհրդածութիւններ ալ ընել, բայց յառաջ քան զանոնք հրապարակ հանելու, Ներեցէք ճարտասան էֆէնտի, յիշեցնել ձեզ թէ, խօսելու և գրելու ատեննիդ յանձնապաստան կերպիւ մի' խրոխտաք, ինչու որ դուք տակաւին երիտասարդ և անփորձ էք, և խոստովանաբար կըսեմ՝ ձեր գիտութեանց մասին ունեցած հմտութիւնը այնչափ փայլուն չէ որչափ որ դուք կը կարծէք, թէպէտև քանի մը ամիս Գերմանիա պտըտած ըլլալու էք, բայց ամենևին ինքզինքնիդ մի' երևակայէք իբրև Քանթ և իբրև Շելլինկ «վիհ մեծ է ընդ ձեզ և ընդ նոցա» Նաև կաթողիկոսի և էջմիածնայ վրայօք խօսած ատեննիդ ամենայն պատկառանօք և ակնածութեամբ խօսիլ ջանացէք, որովհետև զանազան առթի մէջ ձեր այնչափ թեթևութեամբ զանոնք արտասանելը ինձ կասկած կուտայ հաւատալու թէ, դուք տակաւին չէք գիտեր անոնց նշանակութիւնը, սակայն Ներեցէք, ազատամիտ էֆէնտի, ձեզի իմացնել թէ անոնք զգայուն Հայու մը հոգւոյն տաճարներն են. ես չեմ կըրնար երաշխաւորել հետևանաց, եթէ անգամ մ'ալ յանդգնիք նոցա դէմ բան մը խօսելու, վասն զի խիստ է քեզ ընդդէմ խթանի աքացել ։

Իսկ ձեր իմ անձին դէմ բրած ճամարտակութեանց կը պատասխանեմ թէ անոնց և ոչ մէկը ինձ կը պատկանի, ինչպէս լինելուն դուք ալ կը վըկայէք սրտով, ձեր թշնամանքներուն ամենէն անհեթեթը ինձ համար գործածուած ստախօս բառն է. բայց կը սիրեմ հաւատալ թէ տակաւին դուք չէք գիտեր այն բառին զօրութիւնը, իմ տեսածներս և վկայածներս 'ի Ներկայութեան Ս. Պատրիարքի և Գեր. Մամբրէ եպիսկոպոսի, Նաև երեք ալ պատուական անձինք կային, այս պատուական անձինք կրնա՞ն իմ պատմածներուս հակառակը վկայել հրապարակաւ իրենց ստորագրութեամբը. առանց ստախօս լինելու թող վկայեն վասն Աստուծոյ, ես այն ատենը ձեր կուտակած բոլոր թշնամական բառերը ընդունելով կուգամ ձենէ թողութիւն խնդրելու, իսկ եթէ չը կարենաք հաստատել իմ ստախօս լինելս, դուք ալ կը խոստանա՞ք այսուհետև ձեր վարքը շտկելու, թէ՛ այն ատեն իմ փառքս առած պիտի համարուիմ։

Ի վերջոյ բանիս սա ալ կուզեմ զեկուցանել ձեզ թէ մինչև որ իմ խօսածներուս սուտ լինելը այն երկու սրբազանից ստորագրութեամբը չը հաստատէք, ինչ որ գրէք և ինչ որ խօսիք արհամարհանօք պիտի լռեմ։

Ձեզ բարեկամ
Հայ մը

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Ընտրողական Ժողովոյ Խասգիւղի

Ընտրողական ժողովոյ Նախորդ պաշտօնական ծանուցման համեմատ՝ Թաղիս վիճակաւ դադարեալ վեց երեսփոխանաց տեղ Նորերուն ընտրութեան առաջին քուէարկութիւնը անցեալ կիրակէ (յուլիս 1) որոշեալ ժամուն ըստ օրինի կատարուելով, 274 ընտրողներէն միայն 70ը քուէարկութեան մասնակցեցան, և բացարձակ առաւելութեամբ երեսփոխան ընտրուեցաւ

Վսեմափայլ Աբրահամ պէյ Երամեան 45 քուէիւ ։

Հետևաբար առաւելագոյն քուէ ըստացողներէն կրկնապատիկ թուով հետևեալ ցուցակը պատրաստուելով

			Քուէ
1.	Մկրտիչ էֆ.	Աղաթօն	35
2.	Սարգիս »	Արապեան	35
3.	Առաքել »	Ալթունտիւրբի	34
4.	Խաչատուր »	Միսաքեան	28
5.	Սարգիս »	Աբրահամեան	24
6.	Սիմէոն »	Միքայէլեան	23
7.	Պետրոս »	Փափազեան	23
8.	Յակոբ պէյ	Պալեան	21
9.	Ռեթէոս էֆ.	Պէյլիկճեան	20
10.	Ռեթէոս »	Թադէոսեան	20

Երկրորդ անգամ քուէարկութիւն ընել որոշուեցաւ յառաջիկայ կիւրակէ յուլիս 8 առաւօտեան ժամը 12էն մինչև 4, ուրկէ անմիջապէս վերջը քուէհամարը պիտի սկսի յատենի եկեղեցւոյ և 'ի Ներկայութեան ընտրող. Ժողովոյ։

Աւելորդ չեմք համարիր յիշել որ այս երկրորդ քուէարկութիւնն ալ առաջինին յար և Նման եղանակաւ կըլլայ, սա տարբերութեամբ որ քուէարկուք այս անգամ միայն վերոյիշեալ տասն անձանց մէջէն հինգին տալու են քուէնին, և անոնցմէ զատ անուանց տրուած քուէներն անընդունելի են ։

2 յուլիս 1873 Մնամք աղօթարար
Խասգիւղ Նախագահ
Ընտրող. Ժողովոյ
Գէորգ քահանայ Արծրունի

ՍՕՆ ՀԱՎԱՏԻՍԼԵՐ

ԻՍՊԱՆԻԱ

Մատրիտ 16 յուլիս

Տօն Գարլօս իսպանեալա կիրիպ միլլէթէ խիթապէն պիր պէեաննամէ նէշր իյլէտի, մէզքիւր պէեաննամէտէ չէօյլէ տէր. «Ճան չէքիշմէքտէ օլան իսպանեանըն սեսինէ գուլագ վիրէրէք վաթան վէ Ալլահ իչին ճէնքլէշմէյէ կէլտիմ» ։

Տօն Գարլօս, Զարագամունտիտէ հիւսնի թէվէճճիւհլէ գապուլ օլունտու ։

Պէրկա վէ Էսթէլլա, գարլիսթ էշգիյասընըն զապթընտա օլուպ, պիր թագըմ գարլիսթլէր տէ, Լօկրօնօ իւզէրինէ իւրիւմէքտէ տիրլէր ։

Խարիճիյէ, տաավի վէ մալիյէ Նազըրլարը իսթիֆա էթտիլէր ։

ՌՈՒՍԻԱ

Սէն Բէթէրպուրկ 17 յուլիս

Գօնթ Շիւվալօֆ վէֆաթ իյլէտի ։

Գօնթ Տօլկօրուքի պաշ մապէյնճի նասպ օլունուպ, բրէնս Կալիցին տէ, միւմայիլէյհին եէրինէ, Մօսքովա վալիսի օլմուշ տուր ։

ՖՐԱՆՍԱ

Բարիս 16 յունիս

Միլլէթ մէճլիսինտէ, Թէնսիգաթը ասքէրիյէյէ տայիր գանունուն իւզէրինէ միւճատէլէ օլունտուղու սըրատա, պաՀրիյէ Նազըրը չէօյլէ տէմիշ.

«Նէզարէթիմին մէսարիֆաթընը էքսիլթմէք իչին էլիմտէն կէլէն զայրէթի սիրփ իթմէնէճէյիմ։ Հիւքիւմէթին բօլիթիգասը, սուլհ բօլիթիգասը տըր, ֆագաթ Էվրօպա, պաշտան թըրնաղա գատար սիլահլը օլտուղու վագըթ, մէմլէքէթիմիզի տախի հալը միւհաֆազասըզ սագլամազ. Մուհիմմ ու էյզէ տիր ։»

Բարիս 17 յուլիս

Իրան շահը Հազրէթլէրի, մայէթինտէ Ըզմիէր սէֆիրի պուլունտուղու հալտէ, ճիւմա իրթէսի կիւնիւ Եօլա չըգըպ, Տիժօն վէ Ճինէվրա վէ Թուրինէ կիտէճէք, օրատան տա սայիր գանդի մահալլէրէ ուղրայաճաղը պիր էյլիճէ մալիւմ տէյիլ տիր ։

Միլլէթ մէճլիսինտէ, հարպիյէ Նազըրը, Թէնզըհաթա գարշը սէօյլէտիյի, հիւքիւմէթին, միւսալիհ պիր բօլիթիգա սիւլիւք իտէճէյինի, ֆագաթ, մէմալիքին չէրէֆի իչին, ասքէրի վագըթ կէչիրիլմէքսիզին, մուհարէպէ հալինէ վազ իտիլմէսինին էհէմմիյէթտէն օլտուղունու իտտիա իտէրէք պիտիրմիշ տիր ։

Բարիս, 17 յուլիս

Իրան շահը Հազրէթլէրի, պու կիւն միլլէթ մէճլիսինտէ հազըր պուլունմուշ տուր ։

ՍԱՐՐԱՖԻՅԷ

(Աժանս ժան Բանկալը

Լոնտրա 17 յուլիս

Էսհամը Ումումի աչըգտը	81 1/4
» » գարանտը	81 1/4
1865 իսթիգրազը	69 3/6
1869 իսթիգրազը	63 1/8
1872 իսթիգրազը	83 1/2
Ինկիլիզ ֆօնտօսու	92 9/16
Ըսքօնթօ	4 1/2

Իշ օլմատը, պօրսա պիր ազ զիեատէ գավի գարանտը ։

ՏԱԽԻԼԻՅԷ

Մէմալիքի էճնէպիյէտէ պուլունան Ֆրանսըզլարըն, 1872 յունիս 16 տա գարարկիր օլան թէնսիգաթը ասքէրիյէ Նիզամնամէսինէ թէվֆիգան, իրմի եաշընա գատար օլանլարը, սէնէյի հազըրէ գուռէյի ասքէրիյէսինէ, վէ օթուզ եաշընա գատար օլանլարը տախի պունտան էվվէլ գուրրա տախիլ օլմատըգլարընտան պու տէֆա տախիլ օլմագ իւզրէ, իւչ այ մէօհլէթ զարֆընտա Պէյօղլունտա գօնսօլօսխանէյէ կիտիպ իսիմլէրինի գայտ իթտիրմէլէրի, վէ իշ պու թէնպիհէ տիյնէմէյէնլէր հագգընտա, գանունէն միւճազաթ թէրէթթիւպ իտէճէկինի միւպէյյին Ֆրանսա գօնսօլօսխանէսի թարաֆընտան պիր գըթա իլանը րէսմի նէշր օլունմուշ տուր ։

—Ատանա իյալէթին վարօշլարըն Նիզամըզ վէ էմնիյէթտէն խալի օլտուղու պէեանի իլէ, եէրլէրինէ էյի 'վաբօրլար թախսիս օլունմասը իսթիտասընը հավի, աստ էհալիսի թարաֆընտան, պաՀրիյէ մէճլիսինէ պիր մահզըրը ումումի թագտիմ օլունմուշ տուր ։

—Ավստրիա էլչիսի գօնթ Լիւտօլֆ ճէնապլէրի, սալը կիւնիւ Պապը Ալիյէ թէշրիֆլէ, Շուրայի տէվլէթ րէյիսի Քեամիլ բաշա վէ խարիճիյէ Նազըրը բաշա հազրէթլէ իլէ միւլագաթ իյլէմիշ տիր ։

—Թէրսանէյի ամիրէ թարաֆընտան, պու տէֆա պագը զըրհլը սանտալ վէ մօնիթէօրլարըն ինշասը, միւնագասա գօնուլտուղունտան, իշ պու միւնագասայա տախիլ օլմագ իւզրէ, պու քերէ Ինկիլիզ գումբանեալարը թարաֆընտան Տէրսաատէյէ պազը ատէմլէր կէլմիշ տիր ։

—Խըտիվի Մըսըր հազրէթլէրինին իւչիւնճիւ մախտումի Հասան բաշա հազրէթլէրի, Բրուսիա մէքթէպինտէ ֆէննի ասքէրիյէյի թահսիլ իթմէքտէ օլուպ, տէվլէթի միւշարիլէյհանըն խասսա Տըրակօն ալայընըն պիրինճի գումանտանըլըգ րիւթպէսինէ Նայիլիյէթլէ իմթիհան վիրէճէք իմիշ ։

—Տէրսաատէթտէ մուգիմ Ավստրիա տէվլէթի սէֆիրի գօնթ Լիւտօլֆ ճէնապլէրի, մէզունէն, Հօճա պէյ Թարիգի իլէ Վիեննա ազիմէթ իտէճէք տիր ։

—Աշգըրէ իտարէսի, պահրիյէ Նէ-

գրէքթինէ իհալէ օլունտուղու ճիհէթլէ, պահրիեէ տայիրէսինտէն Ազիզիէ իտարէսինէ 25 գատար մէմուր թայինի օլունմուշ տուր։

—Իրան սէֆիրի Մուհսին խան հազրէթլէրի, բէնճշէնպիհ կիւնիւ, սատրազամ հազրէթլէրինին եալըսընա կիտիպ, սատրազամ հազրէթլէրի իլէ միւլագաթ իթտիյի կիպի, սէֆիրի միւշարիլէյհ, եէվմի մէզքիւրտէ Րուսիա վէ Ինկիլթէրա վէ Ամէրիգա վէ Բօրթուգէզ վէ Ֆրանսըզ սէֆիրլէրինէ տախի պիրէր վիզիթա վիրմիշ տիր։

—Պէօյիւք տէրէտէ իճրա օլունան գանըգ եարըշը ճէմիյէթի, կէչէն կիւն հօպարթ բաշանըն րիասէթի թահթընտա ագտը մէճլիս իթմիշ, վէ սըրր քեաթիպ թարաֆընտան գըրաաթ օլունան լայիհաեա նէզարէն, Իտիվ հազրէթլէրի թարաֆընտան ճէմիյէթէ իհտա պույրուլան 100 լիրա իլէ, եարըշ իչին օլան մէսարիֆտէն պաշգա հասըլաթ օլարագ 25 լիրա արթմըշ օլտուղու, վէ ճէմիյէթի մէզքիւրէ եարըշը հիմաեէլէրի թահթընա ալմըշ օլան սատրազամ հազրէթլէրի իլէ վիւքէլայի ֆիխամ հազարաթընա արզը թէշէքքիւրէ գարար վիրմիշ տիր։

—Կէչէն բազար կիւնիւ, Էտիրնէլի Եօրկի իսմինտէ պիր ատամ, Վալաքեատան կէլմիշ օլտուղու հալտէ, Գալաթատա Գարա օղլու սօգաղընտա վագը պիր օթէլէ ինէր վէ ախշամը, թաամընը իթտիքտէն սօնրա, օտասընա չըգըպ եաթաղընա կիրէր։

Ֆէրտասը սապահըսը, լօգանթաճը, մէրգումուն տիշարըեա չըգմասընը կէօրիւպ, վէ օտասընտան հիչ պիր սէս իշիթմէտիկինտէն, վէսվէսէ խիպ մէրգումուն օտասընա կիրէր վէ պագար քի պաղըրմըշ եաթըպ ուեուր։ Ընիտէ հիւքիւմէթէ խապէր վիրիլիպ պիր թապիպ կէօնտէրիլիր վէ լազըմ կէլէն մուայէնէ պիլիճրա, մէրգումուն ֆիւճճէթէն վէֆաթ իթմիշ օլտուղու թէպէյյիւն իտէր։

—Խասքէօյ իլէ Հալըճըօղլու տախի, ալթընճը տայիրէ իտարէսինէ կէչմիշ տիր։

—Պիր գաչ կիւնտէն պէրու, պապը պօշպօղազ թարաֆընտան, Տէրիատաէթտէ գօլէրա խասթալըղընըն զուհուրինէ տայիր վուգու պուլան թէվաթուրուն քեամիլէն պիէսաս օլտուղու, սըհհիէ իտարէսի թարաֆընտան խապէր վիրիլմիշ տիր։

—Իսկիւտարտա Սէլամսըզ մահէլլէսի էհալիսի, պու տէֆա հարիգ իչին պիր չիրքէթ թէշքիլ իթմիշլէր, վէ պունտա Եէնի մահալլէ վէ իճատիէ էհալիսինտէն էքսէրիսի տախիլ օլմուշ, վէ շու իւչ մահէլլէտէ իւչէր մէրքէզ տէն, ճէման տօգուզ մէրքէզ ինշա օլունուպ, Լօնտրատան 20 գատար տուլումպա վէ իւչ ատէտ արապա թուլումպալարը վէ հարիգտէ իսթիմալ օլունաճագ սայիր էտէվաթ ու լէվազիմաթ իլէ պաշլըճա տէմիր նէրտիպանլար վէ սայիրէյի իշպու մէրքէզլէրտէ թագսիմ իլէ հըֆզ իտէճէք վէ հարիգ զուհուրինտէ, մէզքիւր թուլումպալարը գուլլանմագ իչին, ուստա թուլումպաճըլար թային իտէճէքլէր իմիշ։

—Կէչէն սալը ախշամըսը էֆրէնճ տէլիգանլըլըն պիրի, Գալաթատա Չիւլաֆէ սօգաղընտա ֆահիշէխանէնին պիրինէ կիրիպ, խանէ տէրունինտէ պուլունան գարըլարտա թագըլարագ պիր թագըմ մինասիպէթսիզ սէօզլէր վէ ույղունսուզ հալլէրտէ պուլունտուղունտան, գարըլար մէրգումու տիշարըեա չըգարմագ իսթէրլէր իսէ տէ, մէրգում գարշը կէլիպ, գարըլարըն պիրիսինէ պիր թօգաթ վուրուր, վէ պունուն իւզէրինէ, օրատա պուլունան տէօրթ պէշ նէֆէր գարըլար, տէլիգանլըեը օրթալըեա արագ պաշլարլար տէօյիւպ վէ բըրբմաղա։ Մէրգում տէլիգանլը քէնտիսինի գուրթարմագ իչին պաղըրըպ չաղըրմասընտան, գօնշուլար եէթիշիպ տէլիգանլըեը գուրթարմըշլար իսէ տէ, վիճո տինին էքսէր մահալլէրի բըրըլմասընտան օն իքի ատէտ պէօյիւճէք պէրէլէր հասըլ օլմուշ վէ մէրգումուն իսթիւ պաշը տախի եըրթըլմըշ օլտուղունտան, ճիվար մէրքէզէ կիտիպ, մէզպուրէ գարըլարտան շիքեաեէթ իյլէմիշ տիր։

ԻԼԱՆ

ՕՍԳՐՕ ՕԳՕՄԱՆ Պանտասար Ճանխյինտէն 50 վէ 100 իր այի Օսմանի գըլմէթինտէ Սանալըգ Պօնսարը չըգարըլմըշ օւալ, պունլարըն 90 կիւն վատէսի սանայը սէնէտէ 0/0 6 վէ 30 կիւն վատէսի օլանլարը սէնէտէ 0/0 5 ֆայիզ կէթիրէճէքլէրի իլան օլունուր։

ԻԼԱՆ

Միւտաէթը մէտխալէտէն պէրու սարրաֆլըգ մուամէլէսի վէ եսհամ ալըմ ու իւթասը իլէ մէշղուլ օլուպ պիլճիւմլէ միւշթէրիլէրինին էմնիյէթ վէ հիւսնիւ թէվէճճիւհինի ճէլպ իթմիշ օլան Պէրպէրեան պիրատէրլէր վէ շիւրէքեասը պու տէֆա 90 ատէտ Րումէլի շըմէնտըֆէր եսհամ նումէրօլէրինին գուրա պախթընը միւշթէրիլէրինէ հասր իթմէք վէ միւշթէրինին մալի միւսթագիլէսի օլմագ իւզրէ հէր հիսսէ պաշընա պիրէր ատէտ 400 ֆրանգլըգ անա սէհիմ սէնէտի վիրմէք թահխաթը իլէ մախսուսէն հիսսէ սէնէտլէրի թէրթիպ վէ թանզիմ գըլմըշլար տըր։

Միւշթէրիլէրտէն հիսսէ պաշընա 18 թագսիթլէ հէր իքի այտա պիր քէրրէ իւչէր ատէտ սիմ ճիրմիլիք մէճիտիյէ ալըգ օլունաճագ տըր։

Միւշթէրիլէր 1876 հազիրան պիրէ տէկին քէշիտէ օլունաճագ գուրալէրտէ մէզպուր 90 ատէտ նումէրօլարըն քեաֆֆէսինէ հիսսէտար օլաճագտան մաատա հիսսէ պաշընա պիրէր տէ անա սէհիմ սահիպի օլաճագ տըր։ Սահիպ սէրմէէ օլմագ իւզրէ գուրրա պախթընը տէնէմէքէ արզու էտէն պուլունան զէվաթըն պու վէճհ իլէ հէմ սուհուլէթ պուլաճագը վէ հէմ տէ գուրա խասարէթ իթմէեէճէքլէրի օլան հէրքէս քիւսէսինտէն չըգան ազճէսինի զայի իթմէեէճէյի աշիքեար օլտուղունտան, Պէրպէրեան պիրատէրլէր վէ շիւրէքեասընըն պու ճիհէթլէ տախի միւշթէրիլէրինի խօշնուտ իթմիշ օլաճագը շիւպհէտէն միւսթաղնի տիր։

Մէզպուր հիսսէ սէնէտլէրի Պէրպէրեան պիրատէրլէր վէ շիւրէքեասընըն չարշուի քէպիրտէ Զուհաճը խանընտա կէսմէ գաթտա Ն. 43 իլէ մուրագգամ տուքեանընտան ալըգ օլունուր։

10

ՍԻԼԱՆԻԿ ՎԻԼԱՅԷԹԻ ՕՐՄԱՆԼԱՐԸ

Ալիմլէրին քէշֆի իւզրէ թաստիգ օլունտուղու վէճհ իւզրէ, մէտէնիէթ արթըգ քէսպի ինթիշար իթտիքճէ, օրմանլար տախի եավաշ եավաշ նապէտիտ օլմագտա տըրլար։ Ինսանըն, թօբրաղը սէօքիւպ աչմագ իչին գապա ալէաթ իսթիմալ իթտիյի էսքի վագըթլարտա գատար կէրի կիթմէեէ վէ եէրի տիւզէլթմէք իչին պիր թագըմ աղաճլարըն քէօքլէրինտէն չըգարըլըպ օրմանլարըն նապէտիտ օլմուշ օլմասընտան պաշգա իթմէեէ հաճէթ կէօրմէյիզ։

Շու մէպատէնին սըհհէթինէ, եանի, պիր միլքտէ մէտէնիեէթ նէ գատար իլէրիլէեէճէք օլուր իսէ, օ նիսպէթլէ օրմանլարըն նապէտիտ օլմասը եիւզ թութար օլմալարընա իգնա օլմագ իչին, հէր կիւն կէօզլէրիմիզ էօնիւնտէ կէօրտիւքլէրիմիզէ տիգգաթ իթսէք քեաֆի տիր։

Պու կիւնքի կիւն, տօնանմա, թէլէկրաֆ վէ տէմիր եօլլար, վէ սայիրէճէ կէօրիւլէն իհթիեաճաթ, պիր չօգ օտուն սարֆընը մուճիպ օլտուղունտան, իսթէր իսթէմէզ օրմանլարտան աղաճ քէսմէեէ իհթիեաճ հասըլ օլմագտա տըր։

Մէտէնի միլլէթլէրտէ իլմին իլէրի վարմասը սաեէսինտէ կիւն պէ կիւն պիրէր եէնի չէյ իճատ օլունտուղու հալտէ, օրմանլար իսէ, պիլ աքիս ազալմագտա տըր։ Կիւն պէ կիւն արթմագտա օլան իշպու աղիմ իհթիեաճաթա, օրմանլարըն ֆէնա պագըլմասը, ասլա նէզարէթ թահթընտա պուլունմամասը, վէ մուհարէպէլէրի վէ սայիրէյի իլավէ իթտիխինտէ, պու կիւնքի կիւն անճագ ճիւզի պիր էսէրի գալմըշ օլան կիւզէլ օրմանլարըմըզըն խարապա եիւզ թութմագտա օլմալարընըն պաշլըճա սէպէպլէրինի անլարըզ։ Ֆիլվագը էկէր պէօյլէ կիտէր իսէ, եագընտա, իշ պու լթափի վէ ղայէթլէ զիգիմէթ, վէ ինսան ճինսինին էօմրիւնէ ղայէթլէ ֆայիտէլի օլան սէրվէթտէն քեամիլէն մահրում օլաճաղըզ։ Մէտէնի միլլէթլէր, պու սէօյլէտիյիմիզին սահիհլիկինէ ագըլլարը էրէրէք, էքսէրիսի պու ֆէնալըղըն էօնիւնիւ ալմագ իչին մէտհ ու սէնաեա շաեան սուրէթտէ չալըշըրլար, պիր թագըմ օրման մէքթէպլէրի աչմըշլար, վէ պու մէքթէպլէրի, մախսուս ատամլարըն թահթը նէզարէթինէ վազ իյլէմիշլէր. պու ատամլար, եէնի պիր իլմին, եանի, օրման իլմինին ասըլ միւէասիսլէրի օլտուլար։ Մէզքիւր մէքթէպլէրտէն, օրման իլմինէ աշինա պիր թագըմ ատահիպ էհլիեէթ չակիրտլէր չըգմըշ տըր։ Պու իլմէ աշինա օլան ատամլարը գուլլանըպ, օրման մէքթէպլէրի աչան մէմալիքլէրտէ, օրմանլար էյի հալտէ գալմըշ տըր, նասըլ քի Ֆրանսատա վէ Ալմանեատա էօյլէ օլուպ, մախսուս պիր օրման նէզարէթի վար տըր։

Իթալեա, Թիւրքիա, Եունան վէ սայիր տէվլէթլէր, մէզքիւր իքի տէվլէթլէրտէն իպրէթ ալարագ, օրման մէքթէպլէրի վէ նէզարէթլէրի ինշաս իթմիշլէր տիր, նասըլ քի բայիթախթըմըզտա պիր օրման մէճլիսի իլէ պիր տէ մէքթէպի աչըլմըշ տըր. մէզքիւր մէքթէպ, ալիմ ատամլարըն նէզարէթի թահթընտա պուլունմասը ճիհէթլէ, պիր թագըմ ղայրէթքէշ վէ իշկիւզար չակիրտլէր եէթիշտիրիպ, պու մէքթէպտէն չըգանլար մէէմուրիեէթլէ էեալէթլէրէ իզամ օլունմուշլար տըր։ Հալ պու քի օրմանլարըմըզը, պու կիւնքի կիւն պուլունտուգլարը նիզամսըզ հալտէն գուրթարմագ վէ պիրէր վարիտաթ մէնպաը իթմէք իչին, զիեատէ սայը, միւտավէմէթ վէ ֆիրասէթլէ չալըշմագ իգթիզա իտէր։

Սալքի պիր ուճունտան տիկէր ուճունա գատար ալայմըշ օլտուղում Սէլանիք վիլայէթինտէ պիր չօգ օրմանլար վէ պու օրմանլարտա պիրինճի տէրէճէտէ չամ, մէշէ, կիւրկէն վէ սայիր աղաճլար վար տըր։

Վիլայէթի մէզքիւր օրմանլարը էյի իտարէ թահթընտա տըրլար, հալ պու քի ճահիլ էհալինին հատտէն զիեատէ օրմանլարտան աղաճ քէսմէսի, վէ կէչէնլէրտէ չըմէնտըֆէր խաթթը իչին, քէզա խազինէնին պէճիտ իհթիեաճաթը իչին տէ պիր չօգ աղաճլարըն քէսիլմէսի, օրմանլարտա աղաճ գալմամասընա աղ եարտըմ իթմէտիլէր, պունա պիր չարէ տիւշիւնիւլմէլի վէ լազըմ կէլէն թէտպիրլէր սէրիան իթթիխազ օլունմալը տըր։

Նիւզլէրճէ սէնէլիք օրմանլարըն, ինսանլարըն իկրուսինի տիւչիւնմէմէլէրի վէ թամաը իլէ, պիր գաչ սէնէ զարֆընտա նապէտիտ օլմալարը տօղրուսու էսէֆէ չայեան պիր մատտէ տիր։ Հէլէ քի վիլաեէթի մէզքիւր օրմանլարընտա հէնուզ պիր չօգ աղաճլար պուլունուպ, հէր նէ գատար պիր թագըմ աղաճլար քէսիլմիշ իսէ տէ, օրալարտան տահա պիր չօգ էյի աղաճ չըգար։ Մէզքիւր օրմանլար, միլայիմ պիր իգլիմ ալթընտա վէ աղաճ հուսուլէ կէթիրմէեէ ղայէթ միւսայիտ պիր մէվգիտա վէ միւնպիթ պիր արազիտէ վագը տըրլար։ Օրմանլարըմըզ էյի կէօզէթիլիպ պագըլտըղընտա, կիւն պէ կիւն էյի հալտէ գալըպ, պու կիւնքի կիւն միրտիքլէրի մահսուլուն տէօրթ գըսմընը վիրէպիլիրլէր։

(Լ. Թայմս)

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

Աթիտէքի մէքթուպ, Մշակտա օգունմուշ տուր։

ՆԱՄԱԿ ՇԱՄԱԽՈՒՑ

Ես լուտերադաւան Հայ եմ, ինքս էլ Շամախեցի, ուստի կամենում եմ Շամախեցի լուտերադաւան եղբայրներիս վերաբերութեամբ ասել մի քանի խօսք. բայց մինչև դորանց վերայ խօսելը, առաջ յայտնեմ, թէ ես ինչպէս եմ ընդունել այդ դաւանութիւնը։ Ես մեծ հասակում եղած ժամանակ վանից չեմ ընդունել, ես համարեա էլել եմ անչափահաս, որովհետև տղայական մտքերը ինձ շուտ էին խաբում, ինչպէս իմ ծնողներիս խօսքերը խաբել են ինձ և քաղցրացրել դէպի կրօնափոխութիւնը. նրանք, այսինքն իմ ծնողները, առաջուց գրաւուած լինելով՝ ընդունել են, ինձ էլ խառնել իրանց հետ։

Հիմա ասեմ, թէ ով է եղել դորա սկզբնապատճառը. Շամախեցի Ս. Համբարձումեանցն, որ իրա ջահել հասակում գնացած է լինում Գերմանիա, այնտեղ սովորում է գերմանացւոց լեզուն և կրօնական աւանդութիւնները, և մի քանի տարիներից յետոյ կրկին գալիս է Շամախի, բայց ափսոս որ թիւը չգիտեմ։ Եւ որովհետև փոքր ի շատէ հայերէն լեզուն էլ գիտէր, նա սկսում է մի հայոց ուսումնարան բանալ քանի տարի դրանից առաջ։ Եւ կիրակի օրերը կանչում է իրա մօտ մի քանի հայեր, սկսում է նրանց հետ կրօնական քաղցր խօսակցութիւններ անել. կամաց կամաց այդ ժողովի մարդիկը շատանում են, նրանց հետ բերելով իրանց բարեկամներին և ազգականներին, որ լսեն նորա քարոզութիւնը։ Վերջապէս, այնպէս գրաւում այդ մարդկանց սրտերը, որ նորան սկսում են հաւատալ և պատուել։ Ինչպէս լսել եմ մեր ծերուններից այս բոլորը

Համբարձումեանցի մասին, աչքովս էլ տեսայ 1852 Թուականից սկսած մինչև հիմա։ Ինչպէս երևում էր գործերի հանգամանքից, Համբարձումեանցը ամենին չէր յայտնում իրա սրտի ծածուկ խորհուրդը, միայն մի քանիսներին, որերին այնպէս էր գրաւել, որ դառել էին մի սիրտ մի հոգի։ Այդ գրաւված անձինքը Թառաշովանց տոհմի հասակաւոր մարդիկն էին և նորանց ազգականները։ Գործից ազատ ժամանակները և կիրակի օրերը Համբարձումեանցը տանում էր իրա հետ իւր խորհրդակից մարդկանց քաղաքից դուրս դաշտումը, կամ սարերում առանձին տեղ և սկսում էր նրանց, որերի հետ և իմ ազգականներից ոմանց, բաց անել իրա սրտի խորհուրդը և համոզել, որ եթէ հայոց կրօնքը թողնենք և դառնանք լուտերադաւան, այն ժամանակ մեծ օգնութիւններ կստանանք Լուտերադաւան ազգից, և փոքր առ փոքր գրաւելով հայ ազգից դէպի մեզ, կշատացնենք մեր ժողովուրդը և կը լինենք մի ընտրուած ազգ։ Դրանք էլ այսպէս գրաւված լինելով Համբարձումեանցի խօսքերով, ընդունում են, բայց պահում են իրանց մէջ իբր խոստովանք, մինչև որ ժամանակին կարողանան յայտնել։ Այդ խորհուրդը «մեծ օգնութիւններ կստանանք լուտերադաւան ազգերից», տաքացնում է այդ մարդկանց սրտերը, դրանք էլ խօսք են տալիս Համբարձումեանցին, միանում են նորա հետ։ Նա էլ գրում է առանձին առանձին նամակներով զանազան տեղեր լուտերադաւան եկեղեցիներին, և խորհուրդ հարցնելով նրանցից թէ, արդեօք, ես այս բանը որ սկսեմ կարող եմ առաջ տանել թէ ո՞չ, և պատասխան է ստանում նրանցից, որ եթէ կարողանաք այդ բանը առաջ տանել և կատարել, մեծ օգուտ կստանաք մեզանից և մեծ անուն կը հանէք աշխարհքում։

Մի և նոյն ժամանակից խոստանում են Ս. Համբարձումեանցին տարեկան 300 ռուբլի ուղարկել լուտերադաւան եկեղեցիից և մեծ մեծ խոստմունքներ անել։ Այդ գումարը այժմս էլ ստանում է նա։

Միշտ շատ խոստմունքներով լիքը նամակներ ստանալով, որ ըստ օրէ Համբարձումեանցը սկսում է իրան խօսքերին և քարոզութեանը ոյժ տալ և հաստատել, թէ այս բանի կատարումն պիտի տանք մինչև վերջ և մանաւանդ աշխատելով որ իրանց արգելք չի լինիլ ոչ մի կողմից այս նպատակի համար, աւելի ուրախութեամբ և յայտնի կերպով սկսում են յայտնել Շամախում այսպէս, թէ մենք կամենում ենք մեր լուսաւորչական կրօնքը թողնել և լուտերադաւան դառնալ։ Այս խօսման վրա հաստատ մնալով, սկսում են օր ըստ օրէ առաջ տանել իրանց դիտաւորութիւնը։ Այս բանի համար իմ էլ միտս է գալիս, 1858 թուականում Մովսէս անունով առաջնորդ կար Շամախում, նա շատ համոզում է դրանց, մինչև անգամ շատերին առանձին առանձին կանչում է իրա տուն, տեսնում է, որ այնպէս գրաւված են, որ ոչինչ ներգործութիւն չի անում իրա խրատները։ Վերջապէս Մովսէս առաջնորդի տեղը գալիս է Գէորգ արքեպիսկոպոս Երևանցի։ Սա էլ նոյնպէս կանչում է յիշեալ անձանց և սկսում է համոզել, բայց նրանք, որդէն գրաւված լինելով Համբարձումեանցի խօսքերով և քարոզութիւնովը, չեն կամենում ընդունել առաջնորդի խօսքերը և ոչ լուսաւորչականաց եկեղեցին, վերջապէս, յիշեալ եպիսկոպոսի ժամանակում արգիլվում է սրանց օրինակատարութիւնը Հայոց եկեղեցւոյ մէջ և դրսումը։ Սրանք ախրելու տեղակ, իրանց մայրենի եկեղեցու ծոցից դուրս գալու պատճառով, ուրախութեամբ սկսում են հեռանալ։ Լուտերադաւան դառնողները մեծ ու պզտիկ ընդ ամենը լինում են 327 հոգի։ Այնպէս էլ խօսվում է մեր այս ժողովքի մէջ, որ ամէն մի մարդ աշխատէ իրա ազգականներին գրաւել, կամ հեռացնել նրանց Հայոց եկեղեցիից, և կամ նրանց հետ չը խօսել։ Այսպէս բաժանված մնում են մի քանի տարի, դրանց թուումն էլ լինում է իմ հայրը։ Նրանք խնդիրք են տալիս որտեղ հարկն է, որ իրանց լուտերական քահանայ տան, իրանց օրէնքներն կատարելու համար։ Քանի անգամ կրկնում են խնդիրքը, բայց պատասխան ստանալը քաշում է մինչև 4 տարի։

Այս 4 տարվայ մէջ մեռնողներին առանց սրբութեան և առանց քահանայի թաղում են Համբարձումեանցի ձեռքով, ծնուածները մնում են առանց մկրտութեան, և երիտասարդ աղաները կամ աղջկերքը մնում են անպսակ։ Վերջապէս նորադարձները հասնում են իրանց նպատակին։ Գալիս է Շամախի Մոսկվայի կոնսիստորայից «1866 թ. օգոստ. 22 ին լուտերադաւան վ. կարլ Բլումն, նա հարց ու փորձ է անում, թէ ինչ մտքով էք կամենում լուտերադաւան դառնալ։ Դրանք էլ ծածկելով իրանց սրտերի գաղտնի խորհուրդը, առ երես իրանց սէրը և ցանկութիւնը ցոյց են տալիս դէպի այդ նոր կրօնքը։

Վերջապէս ընդունվում են լուտերական եկեղեցու ծոցը, դրանց հետ էլ և իմ ծնողները, ինձ էլ իրանց հետ խառնելով։ Կատարվում է սրանց ցանկութիւնը առ ժամանակից յետոյ կրկին վերադառնում է վ. կարլ Բլումը Մոսկով։

Այդ ժամանակվանից կրկին սկսվում են սրանց ժողովքները, ոչ թէ եկեղեցում, որ չկար, այլ մէկ օր սրա տանը, միւս օր մի ուրիշի տանը հաւաքվելով։ Ս. Համբարձումեանցի նպատակը այն լինելով, որ շատացնէ այդ խումբը, առաջարկում է կրօնափոխ ժողովուրդին, թէ կարող են ազգական ազգականից կին վեր առնել։ Այս բանը որ անսովոր էր Հայերի մէջ, շատ դժուար է թւում ամենի, և ոչով չէ կամենում կատարել Ս. Համբարձումեանցի առաջարկութիւնը, բայց թառաշովներից, որոնք մեծ ազգ էին, շատ հասած աղջկերանց և աղաների տէր, դրանք ընդունում են այդ առաջարկութիւնը, մտածելով՝ որ սա իրանց շատ օգուտ բերէ։

Այս միջոցին Թիֆլիզից գալիս է լուտերական փաստոր Լեզիուսը, սրան առաջարկում են թառաշովները, որ կատարէ սրանց խորհուրդը, այսինքն ազգականի հետ ամուսնանալը, որ չի հաս է, —հաս անէ։ Բայց տեղեկանալով փաստոր Լեզիուսը բանի հանգամանքին, որ բացի թառաշովներից, և Ս. Համբարձումովից՝ ուրիշները միտք չունին այս բանի համար, այս ընդէմ ազգի սովորութիւններին պսակման խորհուրդը՝ փաստոր Լեզիուսը սկսում է անկարելի համարել, տեսնելով, որ մանաւանդ իրանց ժողովուրդի մէջ անհամաձայնութիւն կայ այդ մասին։ Բայց թառաշովները, տեսնելով բանի հանգամանքը, շատ են աշխատում դուրս մասին, վերջապէս բանը գլուխ է գալիս . . . ։

Այս միջոցին երեք անձինք են պսակվում, Չըհանկի և Գէորգ թառաշովները, որ հարազատ հօր եղբօր տղերք են; դրանք պսակվում են իրանց հարազատ հօր եղբօր աղջկերանց հետ, բայց երրորդ անձը լինում է Աւագ Անտոնովը, սա էլ իրա հարազատ մօրաքուր աղջկայ հետ է պսակվում։ Այդ խղճի ընդդէմ պսակները, ոչ թէ օգուտ բերին պսակվողներին, այլ ընդհակառակն վնաս։ Կարծես թէ ճշմարիտ լինի գրած երևելի կոմբը, որ ազգականի հետ ամուսնանալը, բացի խղճմտանքին ընդդէմ լինելուց, վնաս կը բերէ ամուսնացողներին։

Դրանից յետոյ թառաշովները առաջարկում են մի ուրիշ խորհուրդ, այսինքն «եթէ դուք ձեր կանանց ոսկիները, կամ արծաթի զարդարանքները ծախէք և տաք մեզ, մենք էլ օգուտ ձեզ առուտուր կանենք. այդ մեծ շահ կբերի ձեզ՝ 'ի զուր է կանանց զարդարանք ունենալը»։ Այդ քարոզը մեծ տպաւորութիւն է անում շատերի վերա, դրանք էլ գնում են իրանց տները և առնում են կամայ ակամայ իրանց կանանց ոսկիները, կամ արծաթները և տալիս են թառաշովներին. այս գումարն հասնում է մինչև 15,000 րուբլի։ Երբ մի քանի տարի անցնում է, պահանջվում է, որ թառաշովները հաշիւ տան Շամախոյ լուտերադաւան անձանց, որոնք տուել են իրանց կանանց ոսկիները և արծաթները, կարծելով թէ, որդէն մեծ շահ բերած կլինեն այդ փողերը։ Հաւաքվում են միասին, հաշիւ են տեսնում, այն ժամանակ երևում է, որ, ոչ թէ օգուտ չկայ, այլ մայր գումարի կէսն էլ չկայ։ Վերջապէս հազիւ թէ կարողանում են 1 րուբլի տեղակ, 30 կոպէկ յետ ստանալ . . . ։ Արդեօք ինչ եղաւ այդ փողերը, որ մի երևելի վճռ չեն արել այդ պարոնները . . . ։ Այսպէս կորչում է խեղճ կանանց ոսկի կամ արծաթը, որ շատերը ուչքը արտասունքով են տուել։ 1868 թուին գալիս է Մօսկվայից նուխեցի փաստոր Իսրայել Դոլուխանեանցը Շամախոյ լուտերականներին հովուելու, որը հովվում է մինչև 1872 թիւ յունվարի 16–ն։ Այդ օրը լինում է մի շատ սաստիկ երկրաշարժ, որը յայտնի է աշխարհքին թէ ինչ վնաս հասցրեց Շամախուն։ Այդ ժամանակ Դոլուխանեանցըն գնացած է լինում մի քանի օրով Նուխի, երբ որ հեռագիր է ստանում այդ դէպքի համար, իսկոյն գալիս է Շամախի, տեսնում է, որ Հայ Լուտերականների ժողովարանն էլ, որ պարոն Լալայովանց տներն էին, քանդվել է և բաւական հոգիներ է սպանել. ցաւում է սիրտը այդ բանի համար, և գրում է շատ քաղաքներ, որ ամեն լուտերական եկեղեցիներից օգնութիւն գայ, որ չուտ բաժանվի վնասվածներին։ Վերջապէս այս տեղից այն տեղից գալիս է մինչև 17,000 րուբլի օգնութիւն միայն Շամախոյ Հայ լուտերականներից նրանց համար, որ վնասված են։ Բայց լուտերականների գլխաւոր հոգաբարձուք, տեսնելով գումարի շատութիւնը, չեն կամենում բաժանել այն անձանց, որք վնասված էին երկրաշարժով և վերջին աղքատութեան մէջ էին ընկել։ Հոգաբարձուք խորհուրդ են տալիս փաստոր Դոլուխանեանցին, որ այս գումարն չի բաժանեն, այլ պահեն առ ժամանակ իրանց մօտ։ Դոլուխանեանցն, կարծելով, որ սրանք առ ժամանակ պահելով, կարելի է մի աւելի յարմար բարի խորհուրդ ունեն, համաձայնում է։ Երբոր մի քանի ամիս անցնում է, կրկին փաստոր Դոլուխանեանցը առաջարկում է հոգաբարձուաց, որ այն գումարն պիտի անպատճառ բաժանվի։ Բայց հոգաբարձուք, չեն կամենում բաժանել։ Դոլուխանեանցի բոլոր աշխատանքը ի զուր է անցնում, և վերջապէս նա միշտ սրա նման և շատ պակասութիւններ տեսնելով սրանց մէջ, թողում է Շամախոյ լուտերականներին և գնում է Մօսկով, որը կարծեմ էլ չի ուզում յետ դառնալ, ինչպէս կարդացինք այս տարի Մեղուի 9 համարում։ Նորա գնալուց յետոյ Լուտերադաւան հայ ժողովուրդը մնում է անտէր, սրանք այժմ սկսում են միմեանց հետ վիճել յիշեալ գումարի վերա, բայց հոգաբարձուք դարձեալ չեն կամենում վնասողներին օգնութիւն անել։ Տեսնելով սրանց ծուռ հոգաբարձութիւնը մանաւանդ և սրանց ագահութիւնը և Աստուծոյ և մարդկանց կամքի հակառակ գործերը, բաւ կըսում են քանի մի անձինք կրկին վերադառնալ իրանց մայրենի եկեղեցին, որ գոնէ իրանց սիրտը մի խաղաղութիւն գտնի։ Ինչպէս երևում է հոգաբարձուք այն 17,000 րուբլի օգնութիւնը իրանց մէջ բաժին բաժին արած են։ Հոգաբարձուները սրանք են Գ. Թ . . վը, Ս. Հ . . վը և Հ. Ա . . վը։ Մնրոնցից շատերը նեղացած են այժմ և խօսում են այս մասին, որովհետև յիշեալ հոգաբարձուք այդ գումարից ոմանք իրանց առուտուրի մէջ են մտցրել. ոմանք էլ վիգրիշնի բիլէթներ են առել։ Կարծեմ, այսպիսի խղճմտանքի հակառակ գործեր շատ քիչ գտնուին, և ինչպէս երևում է, եթէ բանը այսպէս գնայ, պէտք է երկար չի քաշի այդ ժողովքը։ Բայց ես ինչպէս ասացի, թէ ընդունված եմ լուտերականութեան մէջ, այն էլ ոչ թէ մի բան հասկանալով ոչ իմ մայրենի լուսաւորչական և ոչ այդ լուտերական եկեղեցու օրէնքից, ոչ մէկի լաւութեան և ոչ միւսի վատութեան մասին, այլ իմ ծնողներիս համոզելովը, որ չէր կարելի ես անչափահաս լինելով հակառակվէի ծնողացս կամքին։ Բայց այժմ համեմատելով երկուսն էլ, տեսնում եմ որ հակառակութեան բան է. և ուրիշ ոչինչ։ Մի կողմից էլ տեսնելով այժմ իմ մայրենի եկեղեցու ազատութիւնը, իմ սէրս փոխվում է կրկին դէպ ինա, որ զրկվել էի իմ ծնողներիս պատճառաւ այն սուրբ եկեղեցուց։ Ինչպէս Հայ ծնուել եմ, էլի սիրում եմ Հայ մնալ։

1873 Շամախի Հ. Ա.

(Պու նագլիյէթտէն տէ անլաշըլմագտա տըր քի, պիզտէ թէպտիլի մէզհէպ իթմէք տախի, չօգ տէֆա մատտի պիր մէնֆաաթ իչին օլմուշ տուր. վէ պիզ գանըի մէզհէպէ կիթսէք, ինէ իրթիքեապճա վէ սայիր ճինէթճէ տէրքեար օլան պէտխույլարըմըզը ինճրա իթմէքտէյիզ։

———

ՍԱՀԻԲ ՂԱԶԷԹԱ
ԿԱՐԱՊԵՏ Ց. ՓԱՆՈՍԵԱՆ

Գալաթիատա Բէնձլմալին բազարընտա Թ. 41 իրուն խանընտա